

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Clericorum Cvm Foeminis Cohabitatione, Licitane Ea Sit An Non, Tractatus Ethicvs

Bossem, Matthias van

Dvaci, 1586

Sermo Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45844

non fieri conspiciatur. Primum quia res est plena periculi: iterum, quia speciē habet mali: deinde quia communi illorum & constanti nimium aduersatur doctrinæ, quos non aliter ferè, quàm deridiculè patrū quotidie honorauerimus vocabulo, si frequētissimis ipsorū iisdēq; saluberimis, obsecundare non curamus monitionibus & exemplis: postremò quia cū sacris parum congruit canonibus, quorū ad amussim vitam tamen nostram, vitæque nostræ mores collineare debemus omnes. His quatuor locis responsio absoluetur, sic vt singulorum locorum tractationi sua diuinarū quoque scripturarum interponantur statumina.

S E R M O
S E C V N D V S.

T quidem quàm res sit varijs & magnis plena periculis, nox harum nobis non sufficeret vesperiarū, si scopulos illos omnes, si scyllas, atque charybdes, quæ in illiusmodi occurrūt cohabitatione, oratione *In regul.* pertractare vellemus. Periculose aspiciatur, clamat s. Aug. quod cōcupiscere nō licet:

licet: quando qui mulierem tātūm vide-
 rit ad concupiscēdum eam, iam eandem
 mœchatus sit in corde suo. Atqui talis
 mœchatio non rarò vno dumtaxat mo-
 mento, & in ictu oculi perpetratur mor-
 taliter. Oculo enim nequius quid crea-
 tum est? Oculus deprædatus est animam
 Jeremiæ, in cunctis filiabus vrbs sua. *Thr. 3.*
 Oculos ipse sibi suos eruisse legitur De-
 mocritus, quòd mulieres sine concupi-
 scentia aspiciere non posset, & doleret si
 non esset potitus. Iam verò si periculose
 aspicitur, & fortè non nisi obiter aspici-
 tur, quod concupiscere non licet; quāto
 ergo periculosius aspicitur simul & au-
 ditur, & quidem frequenter, idque nullo
 nō die: imò, vt domestica fert consuetu-
 do atque negotia, nonnunquam etiam
 attingit & attingitur, affricatur & affri-
 cat, palpat & palpatur? Quanto, inquam,
 periculosius aspicitur simul & auditur,
 quando, vt in domestica accidere solet *Chry in*
 familiaritate, in tecto interdum capite, & *ser. cons.*
 vnica cum tunicella, nudisque lacertis, & *cohabit.*
 aperto pectore, nec vberibus omnino te-
 ctis, in oculos sacerdotis incurrit foemi-
 na, cubile præterit, ostium eius pultat, aut
 etiam

*Eccl. 31.**Thr. 3.**Tert. in
apolog.**Chry in
ser. cons.
cohabit.*

*Cyprian.
de sing.
clericorū.*

*Chrys.
hom. 17.
in Matt.
ad illud:
qui vide-
rit mulie-
rem ad
cōc.*

1. Reg. 2.

etiam intrat. Nam si tu, tali in conuersatione, frigidus fortassè fueris: sed vnde tandem constare tibi poterit, cōmorantem ancillam, item esse frigidam; tali vt ex cōuictu, si non te foemina videndo, audiendo, tangendo, fricandoq; vratur, non illa saltem centies per te vno quandoque vratur die? Quid si ad te quidem frigidum frigida fortassè fuerit: at nō ita ad omnes quoq; domesticos? De Heli, summi apud Iudeos sacerdotis, incōtinentiæ peccato nihil meminit scriptura. Sed illius tamen filij, & ipsi sacerdotes, nonne adeo ardebant libidine, vt illis etiam dormirent cū mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi? Sic & nos, quorum propter salutem ista sunt scripta, noui nunc testamenti tēpore, continentissimum quēdā nouimus sacerdotē, cuius in familia quoniā alebatur ancilla, cū ancilla, patrefamilias ignorante, (horresco referēs) proprii ipsius foedissimum in modum pollueretur filij, foris illi antè, & post semper casti tantum domi paternæ, ob presens illud ancillarum offendiculum, obscœni. Similiter alterum quendam alibi nouimus sacerdotē canonicum, cuius cum ancilla,

quan-

quando ipse versaretur in templo, aut aliquid ageret aliud, flagitiosè luderet cōtubernales. Quod cū ille depræhensum castigare adoriretur, tale homo sacerdos, ab adolescente profano, tulit respōsum: Domine, si quod videri vis, ex animo horres luxuriantes sub tecto tuo adolescentulos sustinere canes masculos: propelle ex ædibus canem fœmininam. Quid amplius? Illud profectò amplius. Sic enim & episcopum quendam nouimus: qui cū, ad apostolorum scilicet imitationem, viduas se dicitaret habere velle in obsequio suo: quid putatis euenit? Doluit non multo post tempore, talem per cacozeliam episcopus, ipsa in episcopali sua familia, neptem suam à suo quodam nequiter attentatam fuisse, ac nescio an etiam constupratam, ministro. Esto tamen bone vir: sit quod factu difficile est, vnà tecum, & cum focaria tua, tota item frigida omnino familia. Nūquid omnia possumus, aut sumus omnes? Et tamen dum tu frigidus forsitā, frigida in familia tua, frigidam aliquam commorari sustines fœminam, idque alij quotidie infirmi considerant clerici, minimè illi

D   quidem

quidem frigidi: nunquid non vehementer proritantur, ad id quod apud te vident, calidè apud semetipsos imitadum?

*Sic argu
mētatur
Ioann.*

*Chrys. in
serm. con.
regulares
fæminas
viris co-
habitâtes*

Hoc autem dum fit, perit infirmus in cōscientia tua frater, propter quem, ne periret, mortuus est Christus. Sic porrò, ait apostolus Paulus, peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccamus. Quod quis non videt, quàm alienum semper esse oporteat à moribus sacerdotum? Quos quãdoquidem Christus dominus lucem esse mundi voluit, & sal terræ, non suam illi modò, sed & aliorum salutem, in tuto vt collocetur, sicque conseruetur, procurare necesse habent. Neque verò audendum, si quæ tibi cohabitât foemina, tu

*Tho. de
puri. cōsc.
ca. 14. Et
Tho. Cāt.
de bono
vniuersali
l. 2. ca. 33
par. 47.*

*Vide cōf.
eius, de
partibus
luxuriae
fol. 51.*

religiosam illam valdè, valdeque sanctâ esse resistas. Etenim vt post b. August. d. Thomas nobis obseruatum, annotatumque reliquit: quo illiusmodi commoratrices fuerint sanctiores, eo magis alliciunt: & sub prætextu blandi, sanctique sermonis, immiscet se paulatim viscus impijssimæ libidinis. Quamobrem suadebat suo tempore doctor theologus Godscalcus omnibus religiosis virginibus,

bus, & quibuscunque alijs mulieribus, ne vnquam nimiam familiaritatem, & amicitiam vllam sensualem haberent cum suis confessoribus. Diabolus enim, aiebat; est mille artifex, & sub specie sanctitatis & religionis, mirabilia operatur. Et per illam mutuam frequentationem, assiduamque colloctionem, assidionem, literarum & munusculorum transmissionem, amor prius fortè honestus, fit sensualis, tandè carnalis, & ad postremum diabolicus. Atque tunc horrenda

Cap. 25.

sine timore committuntur crimina. Audite clamat s. Ioānes Climacus, autor antiquus, & valde bonus, astū atq; versutiā seductoris omnes, qui castitatē exercere, & seruare delegistis. Etenim vt quidā ex illis ipsis, qui fraudē fuerunt experti, mihi narrauerunt, solet immundus iste fornicationis spiritus, exitiabile suum virus ferè in finem vsque occultare. Interim summam viris religiosi religionis suggerit reuerentiam, & summa forsitan excitat eis flumina quoq; lachrymarum, idque per illud maximè tempus, quo cum mulieribus sedent, & colloquuntur. Suedet præterea callidissimus serpens, vt

D ij eas

eas de memoria mortis , de tremen-
 do extremi iudicij die , deque pudici-
 tiæ virtute admoneant : vt per tales ser-
 mones, taliterque fucatam per religionis
 speciem, illæ ad viros ardētius, & frequē-
 tius accurrant, quasi ad pastores & patres
 suos spirituales: sed pro patribus & pasto-
 ribus, lupos ad postremum inueniāt, &
 parricidas. Nimirum facta tandem fidu-
 cia, & tali firmata consuetudine, tum de-
 mum hostis ille antiquus immundum
 carnis inceptat apertius operari myste-
 rium: & infœlices istos patres cum mise-
 ris filiabus in ruinam præcipitat flagitij.
 Exempla ne nostris quidem hisce nunc
 temporibus defunt, valdè lugēda. Quod
 si autem sic illi doctores de familiaritate
 tantum , & munusculorum nescio qua
 misitatione: quid nos igitur de perenni
 censuram cohabitatione? Quocirca
 succurrat hanc nunc præsentæ sanctitatis
 ad excusationem timoratis conscientijs,
 magnum illud mysterium , quod Iesus
 Christus, cuius omnis actio , totaq; vita,
 in primis nostræ, qui clerici sumus , vitæ
 debet esse instructio ; vt erat sacerdos se-
 cundum ordinem Melchisedech, & vir-
 go na-

go natus de virgine, virgo permanere debebat: ita ex quo tēpore sacerdotale officium, per euangelicæ doctrinæ prædicationem, auspiciatus fuit, nunquā matrē suam postea, virginem licet castissimam, sanctissimāque, nisi breuiter admodum, quasiq; asperè interdum allocutus fuisse legatur, & quidē dissimulato semper atq; suppresso, dulcissimo sanctissimoq; nomine matris. Mulier ecce filius tuus. Quid mihi & tibi est mulier? Alioqui crede mihi, clamat b. Aug. Episcopus sum: episcopo loquor: nō mentior. Cedros libani, id est, altissimæ contēplationis homines, & gregū arietes, id est, prælatos ecclesiæ, sub hac specie corruisse reperi: de quorum casu nō magis præsumebā, quā de aliqua ruina Hieronymi aut Ambr. Et alibi: Quā multi, & quales episcopi, post magnalia, post signa, & miracula, corruerūt & naufragati noscuntur: dū voluerūt in nauī fragili nauigare: Hoc est in carne fragili se exponere periculo cohabitationis, siue confortij mulierum? Quāquam quid attinet, vt Augustini, aut similibus scriptorū verba hīc trutinemus? An non ipse spiritus sanctus per suam nobis quotidie

*Cātipra.
& God-
scal. vt
supra.*

*D. Cay-
thuf. de
vita cu-
rator. ca.
67.*

tidie id ipsum altè occlamat scripturam
Ecl. 42. oracularè: Melior est (subaudi in virorù
 conuersatione) iniquitas viri, quā mulier
 benefaciēs. Nimiū ergo nos ipsi fallimus
 (succlamat ilico b. Cyprianus) quoties in-
 ordinabiliter credimus, existimātes per fi-
 dē nostram legis præcepta mutari: vt inter
 masculos & foeminas speremus passim
De sing. cleric. castitatē posse custodiri immobilem. Ni-
 miū præceps est, qui trāsire cōtendit, vbi
 aliū cōspexit cecidisse. Et vehementer in-
 frenis est, cui nō incutitur timor, alio per-
 eūte. Amator verò est salutis suę, qui cui-
 tat alienę mortis incursum. Sed hæc est
 sēper incredulitas humanę duritię, vt nō
 solūm audiendo, sed etiam videndo, non
 credat alteros interiisse, nisi & seipsum vi-
 derit interire. Nec sociorum mortibus
 quatitur, dū illos emeritos, aut inualidos
 fuisse opinatur: se autē multum mereri,
Gerard. magnus. multūq; valere, fiducialiter putat. Quāto
 circumspēctius Gerardus magnus, cano-
 nicus quondam Aquēsis, & postea fratru
 de vita cōmuni patriarcha. Ille quippe, vt
 ab huiuscemodi periculosis scopulis, cō-
 secratæ melius caueret castitati suę, ne so-
 rores quidē suas, germanas vt vel aspi-
 ceret

ceret, indulgere sibi vnquam ausus fuit. Quod quando discipuli eius admirarentur, respondit verbū adificatione dignū, ait Tho. Camp. Verbū autē quod respōdit, tale erat: Si possem, etiā aures obturarem: ne, quando loquendū est, eas audirē. Omne enim scandalū, & periculū fragiliū personarū, ex incustodia sensuū, & nimia familiaritate venit mulierum. Qui ergo vult seruare cōtinentiam, visum reprimat, & auditū. Hinc ingēs ille ecclesie Christi Atlas, leuita Franciscus, quādo iā longā post corporalē exercitationem, vix quicquam corporis amplius, in toto suo corpore, superstes habere videretur: sic nihilominus vir sanctus cum muliebri, quādo id opus esset, solebat agere sexu: vt vix vllam de facie foeminā vnquā cognouisse scribatur. Hinc idē & in regula sua,

In vita eius cap. 11.

Cap. 11.

Præcipio firmiter fratribus vniuersis, ne habeāt suspecta cōsortia & cōcilia mulierū: & ne ingrediātur monasteria monacharū, præter illos, quibus à sede apostolica cōcessa est licentia specialis. Eādē ob causam (quod mirabilius est) beatū quoq; Hugonē, episcopū Gratianopolitanū, qui

D iij &

& ipse egregiū quoddā suo tēpore fuerat ecclesiæ Christi columē, ordinemque in ea nobis excitauit Carthusianum, tā arctā suis semper oculis custodiam ponere solitum fuisse accepimus, vt posteaquam totis quinquaginta annis, magnam per dioecesim, diligenter oues Christi pausisset, nullam penitus, nisi fortassis vnā, de facie foeminam cognosceret. Et tamen, propter munus episcopale, cum quam plurimis, magnis & paruis, nobiles & ignobilibus, vrbans & rusticis, iuueniculis & vetulis, formosis & deformibus, sanctis & peccatricibus, nunquam non agere necesse habuerat. Officia quippe pastoralia, ad confessionum vsque auditionē, per se ipse omnia semper pastor optimus exercuerat. Audierat enim vir doctus & religiosus, memorique semper mente retinebat, id quod dudum ex sacris literis nobis resonabat oraculum: *Eccl. 31.* Oculo nequius quid creatum est? Meminerat per oculorum fenestras, mortem intrare ad animas: idque vt præcaueri possēt, *Iob. 31.* meminerat ter admirabilem illum Iob, virum coniugatum, foedus olim pepigisse cum oculis suis: ne cogitaret de virgine: quandoqui-

doquidē post aspectum, in cogitatione
 primum sit mœchationis initium. Me-
 minerat denique ex aureo Ioānis Chry-
 sost. opere de dignitate sacerdotali, quāto
 sexus muliebris infirmior est virili, tāto
 quidem magis fœminas, quā viros, par
 esse vt episcopus curare semper studeat:
 verū istud dum non satis agitur cautē,
 prudenter, & circumspectē, tum caritatē,
 quæ alioqui omnium bonorum parens
 consistit, in spurcissimam degenerare
 omnium malorum sentinam. Hinc &
 sanctus Andreas Carmelitanus, cuius,
 quando quinquaginta octo esset anno-
 rum, vnanimem in episcopum Fesulanū
 canonicorum electionem, spiritus s. per
 os infantis prodigioso confirmavit suf-
 fragio, non contentus quod ad deuotæ
 semel, sed semper benè tuendas castitatis
 rationes, magnā per sobrietatem corpus
 sibi suum assiduè maceraret, illiusq; nu-
 ditatem, sub vestimentis, ferrea cingeret
 catena, nec alij lecto, quā vitium sermen-
 tis, indormiret, fœminarum præterea
 colloquia, in illa item tam graui iam æta-
 te, talique scleragogia, non aliter quā
 fœcunda quædam vitabat semina vitiorū.

Nam

li. 6. cap.
8.

Sup. ep.
Iam. et
Mart.

Nā de doctore angelico, Thoma Aquinate, norunt theologi auditores nostri pleriq; omnes, meruisse sanctū illum dei hominem, vt sibi primo statim in pubertatis flore, ab angelis sanctis, renes sui zona cingerentur castitatis nunquam soluēda. Subsequentibus nihilominus annis eundem postea virum haud aliter mulierum, quādo nulla cogeret necessitas, aut postularet vtilitas, fugitasse semper colloquia, quā nos à serpentibus nobis cauere solemus, & scorpionibus. Sic ergo illi validi in virtute, & sublimes gigātes: sic illi trepidauerunt, sicq; sibi cauerunt, vt quam semel domino deo suo vouerāt castitatem, illibatā semper possent prestare. Et postea nos humiles in virtute, & imbecilles pigmāi, inque cute curanda plus equo forsitā operati miseri homunciones, talibus ac tantis sic trepidantibus columnis, nullum nobis suspicabimur esse periculum: ne quam, similiter vt illi, vouimus cōtinentiam, ea hinc aut illinc tandem aliquādo violetur & pereat, etiā si iisdem semper in ædibus cum foeminis nostris durare pergamus, ostiarijs, cubicularijs, focarijs? Nam & ista nomenclatione

Dionys.
Carth. de
vita ec-
clesiast.
ca. 14. &
Thom.
Cant. de
bono v-
niuers. l. 2.
cap. 9.
part. 11.

tione honorantur in iure. Atqui quod iam
horribiliter hoc loco animorum nostro-
rum debet percellere aures; peccat mor-
taliter, quisquis se incertitudinis pericu-
lo, aut discrimini committit peccati mor-
talis, teste s. Augustino, autore illo, vt vna
mecum tenetis omnes, sentiendi grauif-
simo. Itaque; discrimen istud, tam dispendio-
sum tempestiue vt euitetur: audi quam
olim sollicitudinem demonstraerit glo-
riosus Christi martyr, idemque ecclesie
eius doctor nobilissimus, d. Cyprianus.
Agens namque de separanda ista, quam
nunc tractamus, masculorum cum foe-
minis cohabitatione: cum, inquit, apo-
stolus dicat: Nolite locum dare dia-
bolo, liberanda est vigilanter de pericu-
losis locis nauis: ne inter scopulos &
saxa frangatur. Eruenda est velociter
de incendio sarcina, priusquam flammis
superuenientibus concremetur. Ne-
mo diu tutus est, periculo proximus. Et-
enim vt oraculum insonat spiritus san-
cti: Qui amat periculum peribit in illo.
Amat porro periculum, qui quando
potest, non vitat. Ac perit isto qui-
dem in cohabitationis periculo: perit
in-

li. x. epist.
11.

inquam sacerdos, nō tunc primū, quādo venit ad coitum, & lamentabilem deinde deuotæ continentiae ruinam palpabilia illa conuincunt argumenta, currentia per terram; sed multo etiam antenempe mox ut viderit dumtaxat focaria suam ancillam, ad concupiscendum eam: nec id sæpius quàm semel. Iam tum enim oculus deprædatus est animam eius. Iam tum (miserabile dictu) consecrata castitatis suæ sacrarium, per obscœnam violauit concupiscentiam: proque templo spiritus sancti, fœdū in corde suo erexit prostibulum Asmodæo, spiritui immundo. Sed hîc nos ipsa iam interquiescere monet præmatura nox vesperiarum. Quibus igitur ad similem cras simili cum patientia libuerit redire cœnam scholasticam, simile à nobis ethicum illis expectare licebit symbolum.

S E R.